

1.1 සමාජ විද්‍යාවේ බිහිවීම හා විෂය වර්ධනය වූ ආකාරය

සමාජ විද්‍යාව (Sociology) නැමති විෂය බිහිවූයේ බටහිර සමාජ පදනම් කරගෙන ය. දහනව වන සියවසේ ආරම්භ වූ මෙම විෂයට තවමත් ඇත්තේ සියවස් දෙකකට නොවැඩි කෙටි ඉතිහාසයකි. නමුත් අද වනවිට සමාජීය විද්‍යාවන් අතර ජනප්‍රියතම විෂය බවට මෙම විෂය පත් ව තිබේ. ඊට හේතුව මානව සමාජය සම්බන්ධ ව මෙම විෂයයෙන් පුළුල්ව හදාරන බැවිණි.

ඔගස්ට් කොමට් (Auguste Comte 1798-1857) නම් ප්‍රංශ ජාතික දාර්ශනිකයා සමාජ විද්‍යාව (Sociology) යන පදය 1839 දී The courses of positive philosophy යන කෘතියෙහි දී ප්‍රථම වරට යොදා ගනු ලැබීය. ඊට පෙර කොමට් විසින් මෙම විෂය සමාජ භෞතික විද්‍යාව (Social physics) නමින් හඳුන්වා ඇත. Sociology යන ඉංග්‍රීසි වචනය සැකසී ඇත්තේ ලතින් හා ග්‍රීක වචන දෙකක ආශ්‍රයෙනි.

Socius + Logos = Sociology
සමාජය + විද්‍යාව = සමාජ විද්‍යාව

Sociology යන ඉංග්‍රීසි වචනයෙහි අර්ථය වන්නේ “සමාජය පිළිබඳ විද්‍යාව” යන්න යි.

මෙහි දී සමාජය පිළිබඳ ව සිදුකරන විද්‍යාත්මක අධ්‍යයනය සමාජ විද්‍යාව ලෙස හැඳින්විය හැකි ය. විද්‍යාත්මක අධ්‍යයන ක්‍රමවේද යොදාගනිමින් සමාජ විද්‍යාඥයින් විසින් සමාජය පිළිබඳ ව පුළුල් ව අධ්‍යයනය කරනු ලැබේ. එනම් විද්‍යාඥයා විසින් තම අධ්‍යයනය සඳහා යොදා ගන්නා නිරීක්ෂණ, සම්පරීක්ෂණ, පර්යේෂණ වැනි ක්‍රමවේද සමාජ විද්‍යාඥයා විසින් ද අනුගමනය කරනු ලබයි.

සමාජ විද්‍යාව තුළින් කුමන සමාජ අධ්‍යයනය කරන්නේ ද යන්න තේරුම් ගැනීම වැදගත් වේ. සමාජ විද්‍යාව ආරම්භ වූයේ නාගරික සමාජ හෙවත්

සංකීර්ණ සමාජ අධ්‍යයනය කිරීමේ විෂයයක් ලෙස ය. නාගරික සමාජයේ උද්ගත වූ සමාජ ප්‍රශ්න සමාජ විද්‍යාවෙන් අධ්‍යයනය කරන ලදී. අද්‍යයනය යුගයේ දී සමාජ විද්‍යාව සමාජයේ සෑම අස්සක් මුල්ලක් නැරඹ අධ්‍යයනය කිරීමට තරම් සුවිසල් හැකියාවක් සහිත විෂයයක් බවට පුළුල් වී ඇත.

සමාජ විද්‍යාව නැමති විෂයය බිහිවීම කෙරෙහි බලපෑම් කළ බටහිර සමාජ පසුබිම ද මෙහි දී විමසා බැලීම උචිත ය. 19 වන සියවසේ මැද භාගය පමණ වන විට බටහිර සමාජය තුළ පැවති සමාජ, ආර්ථික, ආගමික සහ දේශපාලනික හේතූන් මෙම විෂයය බිහිවීම කෙරෙහි බලපෑවේ ය. ඒ අනුව සමාජ විද්‍යාවේ බිහිවීම හා විකාශනය සඳහා බලපෑ වෙනිභාසික හේතූන් පහත සඳහන් පරිදි දැක්විය හැකි ය.

- * ආගමික පුනරුදය
- * කාර්මික විප්ලවය
- * දේශපාලන ප්‍රතිසංස්කරණ

කාර්මිකරණය මගින් එතෙක් පැවති බටහිර සමාජය දෙදරා ගියේ ය. ගෘහස්ථ නිෂ්පාදන ක්‍රමය හා භාණ්ඩ හුවමාරු අර්ථක්‍රමය බිඳ වැටුණු අතර බටහිර මිනිසා කර්මාන්ත ශාලාවල වැටුප් ලබන ශ්‍රමිකයන් බවට පත්විය. එය පවුල් සංස්ථාවේ සිට මුළු මහත් සමාජ ක්‍රමය වෙනසකට ලක් කිරීමට හේතු විය.

16වන සියවස වන විට එතෙක් පැවති සාම්ප්‍රදායික කිතුනු ආගම පරිවර්තනයකට බඳුන් විය. මාර්ටින් ලූතර් හා ජෝන් කැල්වින් යන පූජකවරුන් විසින් කිතුනු ආගමට නව ආචාර ධර්ම පද්ධතියක් හඳුන්වා දෙනු ලැබී ය. එය බටහිර සමාජයේ ආගමික ප්‍රතිසංස්කරණයකට හේතු විය. ප්‍රොතෙස්තන්තු නිකාය නමින් ප්‍රකට වූ නව ආගමික කණ්ඩායම හඳුන්වා දුන් ආගමික ආචාර ධර්ම, යුරෝපා සමාජයේ ධනවාදී සමාජ පසුබිමක් නිර්මාණය කළේ ය. එමගින් බටහිර සමාජය මුදල් පදනම් කරගත් සමාජ රටාවකට යොමු වූ අතර සාම්ප්‍රදායික සමාජ පර්යාය බිඳ වැටී නව සමාජයක් බිහි විය. එම සමාජය තුළ සමාජ ප්‍රශ්න ද උද්ගත විය.

තව ද ප්‍රංශ විප්ලවය මගින් දේශපාලන විපර්යාසයක් බටහිර සමාජයේ ඇති වූ අතර එමගින් සාම්ප්‍රදායික සමාජයෙන් මිදී නිදහස් විවාහ සමාජයක් සඳහා බටහිර සමාජය මෙහෙයවන ලදී. මෙකී සමාජ ආර්ථික හේතූන් බටහිර රටවල සමාජ විද්‍යාව බිහිවීමට හේතු විය.

සමාජ විද්‍යාව හා එය බිහි වූ සමාජ පසුබිම තේරුම් ගැනීමෙන් අනතුරු ව එය වර්ධනය වූ ආකාරය ද විමසා බැලීම වැදගත් වේ. සමාජ විද්‍යාව බිහිවන තෙක් ම සමාජය පිළිබඳ ව අධ්‍යයනය ආගමික මුහුණුවරක් ගත්තේ ය. එය දර්ශනය නැමැති පුළුල් විෂය ක්ෂේත්‍රය තුළින් අධ්‍යයනය කළේ ය. 19 වන සියවසේ මුල්භාගය පමණ වන විට විවිධ බුද්ධිමතුන්ගේ වාද විවාද නිසා ස්වභාවික දර්ශනයෙන් සමාජ අධ්‍යයනය මුදවාගෙන සමාජයේ ඒ ඒ ක්ෂේත්‍ර අධ්‍යයනය කිරීම සඳහා වෙන ම විෂය ක්ෂේත්‍ර බිහිකරන ලදී.

19 වන සියවසේ මැද භාගය පමණ වන විට මුල් වරට සමාජ විද්‍යාව නැමති පදය හඳුන්වා දෙනු ලැබුවේ ප්‍රංශ ජාතික ඔගස්ට් කොම්ට් (Auguste Comte) නැමති සමාජ දාර්ශනිකයා විසිනි. විෂය බිහිකිරීමේ මූලිකයා වූ ඔගස්ට් කොම්ට් සමාජ විද්‍යාවේ පියා ලෙස හඳුන්වනු ලැබේ. ඔහු සමාජ විද්‍යාව තුළින් සමාජ පැවැත්ම හා සමාජ වෙනස්වීම අධ්‍යයනය කළ යුතු බව පැවසුවේ ය. පැරණි සමාජ ක්‍රමය බිඳ වැටී නව සමාජ ක්‍රමයක් බිහි වන බව පැවසූ කොම්ට් එම සමාජය විද්‍යාත්මකව අධ්‍යයනය කළ යුතු බව ද පැවසුවේ ය. සමාජය දෙවියන්ගේ නිර්මාණයක් නොව මිනිසාගේ ම නිර්මාණයක් බව පෙන්වා දුන් කොම්ට් එසේ නිර්මාණය වූ සමාජය අධ්‍යයනය කිරීමට විද්‍යාත්මක ක්‍රමවේදයක් ගොඩනැගිය යුතු බව ද පෙන්වා දෙන ලදී.

ඔගස්ට් කොම්ට් පසුව සමාජ විද්‍යාවේ වර්ධනය සඳහා ක්‍රියා කළ සම්භාව්‍ය සමාජ විද්‍යාඥයන් කීප දෙනෙක් සිටිති. ඒ අතර හර්බට් ස්පෙන්සර් (Herbert Spencer) එමිල් ඩුර්ක්හයිම් (Emile Durkhiem) මැක්ස් වෙබර් (Max Weber) යන සමාජ විද්‍යාඥයන් වැදගත් වේ.

හර්බට් ස්පෙන්සර් විසින් සමාජය ඓතිහාසික පද්ධතියකට උපමා කළේ ය. ජීවියාගේ පැවැත්ම සඳහා ඉන්ද්‍රිය පද්ධතීන්ගේ ක්‍රියාකාරීත්වය වැදගත් වන්නේ යම් සේ ද එසේ ම සමාජයේ පැවැත්ම සඳහා ද පවුල, ආර්ථිකය, විවාහය, ආගම, දේශපාලනය ආදී සියලු ම සංස්ථාවන්ගේ සාමූහික ක්‍රියාකාරීත්වය අත්‍යවශ්‍ය බව එමගින් පැහැදිලි කර ඇත.

එමිල් ඩුර්ක්හයිම් විසින් ද සමාජ විද්‍යාවේ වර්ධනය සඳහා සුවිශාල සේවයක් සිදුකරන ලදී. ඩුර්ක්හයිම් ට පෙර සිටි කිසිම සමාජ විද්‍යාඥයකු විසින් සමාජය අධ්‍යයනය කිරීමට අධ්‍යයන ක්‍රමවේදයක් හඳුන්වා දී නැත. ඩුර්ක්හයිම් විසින් සමාජ විද්‍යාව හැදෑරීම සඳහා ක්‍රමවේදයක් හඳුන්වා දුන්නේ ය. එය 'සමාජ විද්‍යාත්මක ක්‍රමවේදයේ රීතීන් (Rules of Sociological Method)

නැමැති කෘතියෙන් අනාවරණය කළේ ය. පැරණි සමාජය හා නූතන සමාජය, ශ්‍රම විභජනය පදනම් ව ගොඩනැගී ඇති ආකාරය ද ඔහු විග්‍රහ කළේ ය. ඒ අනුව පැරණි සමාජය යාන්ත්‍රික ඒකාබද්ධතාව මත පදනම් වූ සමාජයක් ලෙස ද නූතන සමාජය ඓතිහාසික ඒකාබද්ධතාව සහිත සමාජයක් ලෙස ද හඳුන්වා දී ඇත. සමාජ විද්‍යාවේ අරමුණු ගැන සඳහන් කළ චුර්ක්හයිම්, සමාජ ප්‍රශ්න අධ්‍යයනය කිරීම ද සමාජ විද්‍යාවේ අරමුණක් ලෙස පෙන්වා දුන් අතර සිය දිවි නසාගැනීම ද (Suicide) සමාජ ප්‍රශ්නයක් ලෙස අධ්‍යයනය කිරීමට උත්සාහ දැරී ය. ආගම සමාජ විද්‍යාත්මක ව අධ්‍යයනය කිරීමට පෙළඹුණ චුර්ක්හයිම්, ඕස්ට්‍රේලියාවේ මුල් පදිංචිකරුවන්ගේ ආගමික ජීවිතය අධ්‍යයනය කළේ ය. එය ආගමික ජීවිතයේ මූලික හරය යන කෘතියෙන් පැහැදිලි කර ඇත. මෙම අධ්‍යයනය මගින් සමාජයේ ඒකාබද්ධතාව ඇති කිරීමට ආගම යාන්ත්‍රණයක් ලෙස ක්‍රියාකරන ආකාරය පැහැදිලි කර ඇත. මැක්ස් වේබර් ද සමාජ විද්‍යාවේ වර්ධනය සඳහා ක්‍රියා කළ වැදගත් සමාජ විද්‍යාඥයකු ලෙස සැලකිය හැකි ය. ඔහු සමාජ විද්‍යාවේ දී සමාජ ක්‍රියා (Social Action) අධ්‍යයනය කළ යුතු බව පැවසී ය. තව ද රාජ්‍යය, ආගම, පංතිය, නිල බල ක්‍රමය වැනි සංකල්ප සමාජ විද්‍යාත්මක දෘෂ්ටි කෝණයෙන් අධ්‍යයනය කිරීමට උත්සාහ දැරී ය.

මෙතෙක් සාකච්ඡා කරන ලද සම්භාව්‍ය සමාජ විද්‍යාඥයින්ගේ ඉගැන්වීම් පසු කාලීන සමාජ විද්‍යාඥයින් කෙරෙහි ද බලපෑම් කර ඇත.

1.2. සමාජ විද්‍යාවේ අරමුණු හා ප්‍රයෝජන

සමාජ විද්‍යාවේ ප්‍රධාන අරමුණ සමාජය අධ්‍යයනය කිරීමයි. සමාජයක් යනු කුමක්දැයි සමාජ විද්‍යාත්මක ව විමසා බැලිය යුතු වේ. පොදු අරමුණකින් හා අන්‍යෝන්‍ය සමාජ සම්බන්ධතාවලින් යුත් මිනිස් සමූහය සමාජයක් ලෙස අර්ථකථනය කළ හැකි ය. අන්‍යෝන්‍ය සමාජ සබඳතා මගින් සමාජ සංස්ථා හා සමාජ සංවිධාන ගොඩනැගේ. ඒ තුළින් සමාජීය වශයෙන් සංස්කෘතියක් නිර්මාණය වේ. මෙසේ සමාජ සබඳතා පදනම් ව ගොඩනැගෙන සමාජ සංස්ථා, සමාජ සංවිධාන හා සංස්කෘතිය සමාජ විද්‍යාව මගින් අධ්‍යයනය කරනු ලබයි.

සමාජ විද්‍යාව ප්‍රධාන තේමාවන් දෙකක් ඔස්සේ සමාජය අධ්‍යයනය කරනු ලබයි. එනම්

- සමාජ ස්ථිතිකත්වය (පැවැත්ම) (Social Statics)
- සමාජ ගතිකත්වය (වෙනස්වීම) (Social Dynamics)

සමාජ විද්‍යා විෂය ක්ෂේත්‍රය යටතේ සමාජ සමූහ, තත්ත්වය හා කාර්යභාරය, සමාජානුයෝජනය, සමාජ සංස්ථා, සංස්කෘතිය ආදී සංකල්ප අධ්‍යයනය කරනු ලබයි.

සමාජ වෙනස්වීම යටතේ නාගරීකරණය, බටහිරකරණය, කාර්මීකරණය, ගෝලීයකරණය ආදී සංකල්ප අධ්‍යයනය කරනු ලැබේ. ඒ අනුව සමාජ විද්‍යාවේ සංකල්පීය විෂය ක්ෂේත්‍රය “යථානුභූත විද්‍යාවක්” (Positive Science) ලෙස ගොඩනැගී ඇත.

සමාජ ප්‍රශ්න (Social Problems) අධ්‍යයනය කිරීම ද සමාජ විද්‍යාවේ පරමාර්ථයකි. සමාජයක් විසංවිධානයට හේතු වන තත්ත්වයන් සමාජ ප්‍රශ්න ලෙස හැඳින්වේ. මේ යටතේ සිය දිවි හානි කරගැනීම, ගණිකා වෘත්තිය, අපරාධ, අපවාර, දුගී බව, මදිරාබාධය වැනි ප්‍රශ්න අධ්‍යයනය කරයි. ඒවා අධ්‍යයනය කිරීම තුළින් එම ගැටලු සඳහා බලපාන හේතු සාධක සහ ඒවා නිරාකරණය කරගැනීමට අවශ්‍ය විසඳුම් ද ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

සමාජ විද්‍යාව ඉගෙනීමෙන් ලැබිය හැකි ප්‍රයෝජන රාශියකි. තමා ජීවත් වන සමාජය හා වෙනත් සමාජ ගැන දැනුමක් ලබාගැනීමට සමාජ විද්‍යා දැනුම ප්‍රයෝජනවත් වේ. මිනිස් සමාජය හා ඒ වටා ගොඩනැගී ඇති සංස්කෘතිය, සමාජ විද්‍යාව මගින් අධ්‍යයනය කරනු ලැබේ. ඒ තුළින් ඕනෑම සමාජයක මානව චර්යාව කෙරෙහි බලපාන සමාජ හා සංස්කෘතික පසුබිම තේරුම් ගත හැකි වේ.

සෑම සමාජයක් තුළ ම ඒකීයත්වයක් මෙන් ම විවිධත්වයක් ද දක්නට ලැබේ. සමාජයක පැවැත්ම සහතික කරනු ලබන සමාජ සංවිධාන ද පවතී. මේවා මගින් සමාජයට ඉටු කරනු ලබන කාර්යයන්ගේ වෙනස්කම් තේරුම් ගැනීම මෙන් ම භෞතික සංවර්ධනය පමණක් සමාජ සංවර්ධනය ලෙස සැලකීමට නොහැකි බව තේරුම් ගැනීමට ද සමාජ විද්‍යා දැනුම ප්‍රයෝජනවත් වේ.

සමාජයක් ඒකාකාරී ව පවතින්නේ නැත. කලින් කලට යුගයෙන් යුගයට සමාජය වෙනස් වේ. එමෙන් ම ඕනෑම සමාජයක් තුළ සමාජ වෙනස්වීම් හේතුවකට ගෙන සමාජ ගැටලු ඇති විය හැකි ය. මේවා ගැන සමාජ විද්‍යාත්මක අවබෝධයක් නොමැති අය ඒවායේ අයහපත් තත්ත්වයන් ගැන පමණක් කථා කරති. නමුත් සමාජ විද්‍යාව මේ ගැන දක්වන්නේ උපේක්ෂා සහගත ආකල්පයකි. සමාජ විද්‍යාව ඒවායේ හොඳ නරක කථා

කරනවාට වඩා ඒවායෙන් සමාජයේ පැවැත්මට සිදුකරන කෘත්‍යයන් අධ්‍යයනය කරයි. මේ අනුව සමාජය පිළිබඳ ව පුළුල් දෘෂ්ටි කෝණයකින්

1.3. සමාජ විද්‍යාවේ මූලික සංකල්ප හා එහි විෂය ක්ෂේත්‍රය

සමාජ විද්‍යා විෂය කුළ සමාජය හා අනුබද්ධිත සංකල්ප රැසක් සමාජ විද්‍යාඥයන් විසින් අධ්‍යයනය කරනු ලබයි. ඒ යටතේ

- සමාජ සංස්ථා
- සමාජානුයෝජනය
- සමාජ සමූහ
- තත්ත්වය හා කාර්ය භාරය
- සංස්කෘතිය
- සමාජ වෙනස්වීම

ආදී සංකල්ප කෙරෙහි වැඩි අවධානයක් යොමු කර ඇත.

සමාජ අවශ්‍යතා ඉටුකරගැනීමේ අරමුණින් ඒවාට ම ආවේණික සිරිත් විරිත් හා සාරධර්ම පද්ධතියක් මත සංවිධානය වූ සමාජ ඒකකයක් සමාජ සංස්ථාවක් (Social Institutions) ලෙස හඳුන්වයි. සමාජයේ දිගුකාලීන යහ පැවැත්මට අවශ්‍ය වන සමාජ සංවිධානයක් ලෙස ද සමාජ විද්‍යාඥයින් විසින් සමාජ සංස්ථා විග්‍රහ කර ඇත.

පුද්ගලයා සමාජයට කෙසේ අනුවර්තනය වන්නේ ද? එහි ලා බලපෑම් කරනු ලබන සමාජ ආයතන කවරේ ද? එමගින් කුමන සමාජ බලපෑමක් සිදුකරයි ද? යන්න සමාජ විද්‍යාත්මකව අධ්‍යයනය කරනු ලබයි. එය සමාජ විද්‍යාවේ දී සංකල්පීය වශයෙන් සමාජානුයෝජනය (Socialization) යනුවෙන් හැඳින්වේ.

සමාජ පැවැත්ම යන පදනම කුළ පිහිටා සමාජ විද්‍යාඥයින් විසින් තවත් බොහෝ සංකල්ප හදාරනු ලබයි. සමාජයක දැකිය හැකි විශේෂ ලක්ෂණයක් ලෙස සමාජ සමූහ (Social Group) හඳුන්වා දිය හැකි ය. විවිධ පරමාර්ථ, විවිධ ගති ලක්ෂණ අනුව සකස් වූ සමාජීය සංකල්පයක් ලෙස සමාජ විද්‍යාව කුළ සමාජ සමූහ අධ්‍යයනය කරනු ලබයි.

එමෙන් ම සෑම සමාජයක ම පාහේ පුද්ගලයකුට හිමි වන තත්ත්වයක් හා කාර්යභාරයක් (Status and Duties) පවතී. ස්ත්‍රී පුරුෂ භාවය,

වයස, ජාති, කුල වශයෙන් ද ලැබෙන්නා වූ තත්ත්වයන් ආරෝපිත තත්ත්ව ලෙස ද, පුද්ගල උත්සාහය ආදී සාධක මගින් ලබා ගන්නා වූ තත්ත්වයන් සාධිත තත්ත්ව ලෙස ද හැඳින්වේ. ඒ ඒ තත්ත්වයන්ට අනුකූල ව රඟ දැක්විය යුතු කාර්යභාරයක් පවතී. සමාජ විද්‍යාවේ මූලික සංකල්පයක් ලෙස තත්ත්වය හා කාර්යභාරය ද හැඳින්විය හැකි ය.

සමාජයක ජීවත් වන ජනතාවගේ පොදු ජීවන ක්‍රමය සංස්කෘතිය-යි (Culture). ඒ අනුව සංස්කෘතිය හා සමාජය අතර අවයෝජනීය සම්බන්ධතාවක් පවතී. ඕනෑ ම පුද්ගලයෙකු සිය උපතින් පසු තමා අයත් සමාජයේ සංස්කෘතියට අනුව සකස්විය යුතු ය. එය සංස්කෘතියට අනුවර්ථනය වීම ලෙස ද හඳුන්වනු ලැබේ. පුද්ගල පෞරුෂය වර්ධනය කෙරෙහි ද සංස්කෘතිය දැඩි බලපෑමක් කරනු ලැබේ. එම නිසා සමාජ විද්‍යාවේ මූලික සංකල්පයක් ලෙස සංස්කෘතිය අධ්‍යයනය කරනු ලබයි.

සමාජ වෙනස්වීම (Social Change) යන මූලික පදනම මත පිහිටා සමාජ විද්‍යාඥයෝ සමාජයක සිදුවන වෙනස්කම් අධ්‍යයනය කරති. නාගරීකරණය, කාර්මීකරණය, බටහිරකරණය සහ ගෝලීයකරණය ආදී සංකල්ප පිළිබඳ මෙහි දී අවධාරණය කෙරේ. මෙම සංකල්ප මගින් සමාජයක් සාම්ප්‍රදායිකත්වයේ සිට නවීනත්වය කරා යාම නිසා ඇති වන වෙනස්කම් අධ්‍යයනය කරයි. එසේ ම මෙම සංකල්ප අතර අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් සම්බන්ධතාවක් ද පවතී.

1.4. බෞද්ධ භික්ෂූන් වහන්සේට සමාජ විද්‍යා විෂයයේ අවශ්‍යතාව

බෞද්ධ භික්ෂූන් වහන්සේ හා සමාජය අතර පවතින්නේ වෙන් කළ නොහැකි සම්බන්ධතාවකි. බෞද්ධ භික්ෂූන් වහන්සේ ගිහි සමාජයට අර්ථයෙන් ධර්මයෙන් අනුශාසනා පවත්වමින් සමාජ නායකත්වය ද ගෙන කටයුතු කරති. භික්ෂූන් වහන්සේ සමාජයට නායකයෙකු ලෙස ක්‍රියා කළ යුතු වේ. මේ වනාහි භික්ෂූන් වහන්සේ හා සමාජය අතර පැවතිය යුතු සම්බන්ධතාවෙහි ස්වභාවයයි. මෙම සම්බන්ධතා මනා ලෙස පවත්වා ගෙන යාම සඳහා භික්ෂූන් වහන්සේලාට සමාජය පිළිබඳ මනා දැනුමක් තිබිය යුතුය.

භික්ෂූන් වහන්සේට සමාජය පිළිබඳ ව පුළුල් අවබෝධයකින් තොර ව තම කාර්යභාරය ඉටු කළ නොහැකි ය. සමාජ විද්‍යා දැනුම ලබා දීම තුළින් බෞද්ධ භික්ෂූන් වහන්සේට නූතන සංකීර්ණ සමාජය හා ඒ ආශ්‍රිත සමාජ ගැටලු තේරුම් ගෙන අදාළ කාර්යභාරයන් සමාජයට ගැලපෙන අයුරින් ඉටු කළ හැකි වේ.

හික්ෂුන් වහන්සේ සමාජයට අනුශාසකයකු ලෙස කටයුතු කිරීමේ දී පවත්නා සමාජ සංකීර්ණභාවය තේරුම් ගත යුතු වේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ ද තම අනුශාසකත්වය ලබා දී ඇත්තේ එකල පැවති සමාජ ස්වභාවය තේරුම් ගෙන එයට සරිලන පරිදි ය. උන්වහන්සේ පුද්ගලයා හා සමාජ ස්වභාවය මැනවින් තේරුම් ගෙන අනුශාසකත්වය දැරූහ. ඒ අනුව නූතන බෞද්ධ හික්ෂුන් වහන්සේට සමාජ අනුශාසකත්වය දැරීම සඳහා සමාජ විද්‍යා දැනුමේ ඇති අවශ්‍යතාව ප්‍රකට වේ.

නූතන සංකීර්ණ සමාජය තුළ අපරාධ, අපචාර, මානසික අසහනය, මත් උවදුර ආදී සමාජ ප්‍රශ්න දැකිය හැකි ය. එම නිසා සමාජය විසංවිධානයට ලක් වී ඇත. සමාජ විද්‍යාව තුළින් මෙම සමාජ ප්‍රශ්නවලට බලපාන හේතු සාධක අධ්‍යයනය කරනු ලබයි. ඒ තුළින් සමාජ ගැටලු විසඳීමේ හැකියාව ද ඇති කරයි. හික්ෂුන්වහන්සේලාට මෙම දැනුම ලබා දීමෙන් සමාජ ප්‍රශ්න සඳහා බලපාන හේතු සාධක විද්‍යාත්මක ව තේරුම් ගත හැකි වේ. ඒ අනුව සමාජ සංශෝධනය සඳහා අවශ්‍ය අනුශාසනා කළ හැකි ය.

විහාරස්ථානය හා සමාජය අතර සම්බන්ධතාව පවත්වා ගෙන යාමේ දී සමාජයේ ස්වභාවය තේරුම් ගත යුතු වේ. සමාජය කුමන ආර්ථික තත්ත්වයකින් යුක්ත ද කුමන සමාජ පරිසරයකින් යුක්ත ද ඔවුන් කුමන සමාජ ආර්ථික ගැටලුවලින් පෙළෙන්නේ ද යන්න පිළිබඳ ව හික්ෂුන්වහන්සේලාට දැනුමක් තිබිය යුතු වේ. ඒ අනුව සමාජ ස්වභාවය තේරුම් ගැනීමට බෞද්ධ හික්ෂුන් වහන්සේට සමාජ විද්‍යාත්මක දැනුම ප්‍රයෝජනවත් වේ.

සංකීර්ණ වූ සමාජයක් තුළ නූතන හික්ෂුන් වහන්සේට නායකත්වය දැරීමට සිදු වෙයි. විවිධ වූත් විෂම වූත් සංකීර්ණ වූත් සමාජයක නායකත්වය දැරීමේ දී හික්ෂුන්වහන්සේලාට විවිධ මානසිකත්වයන්ට මුහුණ දීමට සිදුවේ. නූතන සංකීර්ණ සමාජයේ පුද්ගල චරිත විවිධ පෞරුෂයන්ගෙන් යුක්ත ය. ආක්‍රමණශීලී චරිත, බුද්ධිවාදී චරිත, තර්කවාදී චරිත, භෞතිකවාදී චරිත ඒ අතර ප්‍රධාන වේ. මෙවැනි චරිතයන්ගෙන් යුත් සමාජයකට නායකත්වය ලබාදීමේ දී හික්ෂුන්වහන්සේලාට විවිධ ගැටලුවලට මුහුණ දීමට සිදු වේ.

මෙම තත්ත්වයෙන් මිදී උපේක්ෂා සහගතව ක්‍රියා කිරීමට මිනිස් සමාජයේ චරිත ගැන අවබෝධයක් ලබාගත යුතු වේ. සමාජ විද්‍යාව නූතන සංකීර්ණ සමාජයේ මෙවැනි චරිත ගැන සාකච්ඡා කරනු ලබයි. සමාජ විද්‍යාත්මක දැනුම ලබාගැනීම තුළින් බෞද්ධ හික්ෂුන්වහන්සේට නූතන සංකීර්ණ සමාජයේ නායකත්වය කෙසේ ලබාදිය යුතු ද යන්න තේරුම් ගත හැකි වේ.

පැරණි සමාජය හා සසඳා බලන කල නූතන බෞද්ධයා පන්සල හා පවත්නා සම්බන්ධතාව අඩුවෙමින් පවතින බව පෙනේ. මේ සඳහා බලපාන සාධක බොහෝ ය. එක් අතකින් මුදල් පසු පස හඹා යන සමාජයක් තුළ බෞද්ධයා ද එහි අනුකාරකයෙකු වී ඇත. කාමභෝගී, බහුභාණ්ඩික, ආත්මාර්ථකාමී ජීවිතයට බෞද්ධයා හුරු වීම නිසා තනිකම, හුදකලා බව, මානසික අසහනය, පීඩාකාරී බව මෙම ජීවිතයේ ප්‍රතිඵල වී ඇත. මෙම සමාජ ක්‍රමය තුළ බෞද්ධයන් සරල පැවතුම් ඇති කායික මානසික සෞඛ්‍යයෙන් යුත් සැනසිලිදායක පිරිසක් බවට පත් කිරීමේ වගකීම හික්ෂුන් වහන්සේ සතු වේ. එම නිසා පන්සලට බෞද්ධයා ආකර්ශනය කරගැනීමට නම් පවත්නා සමාජ ව්‍යුහය තේරුම් ගෙන බෞද්ධ සාරධර්ම මත පදනම් වූ ජීවන ක්‍රමයකට යොමු කිරීම සඳහා බෞද්ධ හික්ෂුන්වහන්සේට හැකියාව තිබිය යුතු ය. මේ සඳහා සමාජ විද්‍යාත්මක දැනුම ප්‍රයෝජනවත් වේ.

01 ක්‍රියාකාරකම්

01. සමාජ වෙනස්වීම් ක්‍රමානුකූල ව සිදු වූ ආකාරය පැහැදිලි කරන්න.
02. සමාජ විද්‍යා විෂය පෝෂණය සඳහා දායකත්වය දැක්වූ සමාජ විද්‍යාඥයන් කිහිපදෙනෙකු නම් කර එයින් දෙදෙනෙකුගෙන් විෂයයේ සංවර්ධනයට ඉදිරිපත් වූ අදහස් කෙටියෙන් දක්වන්න.
03. වර්තමාන සමාජයේ බහුල ව දක්නට ලැබෙන සමාජ ප්‍රශ්න ලැයිස්තු ගත කරන්න. එම සමාජ ප්‍රශ්නවලට අදාළ සිද්ධි පිළිබඳ ලිපි එකතුවක් සතියක පුවත්පත් ඇසුරු කරගෙන සකස් කරන්න.
04. සමාජ විද්‍යාව ඉගෙන ගැනීමෙන් හික්ෂුන්වහන්සේට අත්වෙන ප්‍රයෝජන සඳහන් කරන්න.
05. ‘‘හික්ෂුවකගේ සැබෑ නායකත්වය තුළ සමාජයට පොලිසියක්, උසාවියක් අවශ්‍ය වන්නේ නැත’’. හික්ෂුන් වහන්සේලාට සමාජ විද්‍යා දැනුමේ අවශ්‍යතාව තහවුරු කරමින් ඉහත ප්‍රකාශයට පක්ෂ ව හෝ විපක්ෂ ව කරුණු ඉදිරිපත් කරන්න.